

es saia

D'ALGAIDA

nº 69 Setembre de 1986 preu: 85 ¢

Volem començar donant els "MOLTS D'ANYS" als pineros que aquest mes celebraran les festes dels Sants Metges.

I a continuació vos presentam els 27 nins i nines que l'any 1943, aproximadament, anaven a l'escola de Pina. La foto ha estat cedida per Bernat Coll. D'esquerra a dreta, són els següents:

- 1ª fila: No identificat. Francisco Ximbó. Bernat Quefe. No identificat. Rafel de Son Barrera. Francisco de S'Era. Pep Eivissenc. Pep Tibo. Maria Blanca.
- 2ª fila: Maria Rafalina. Tomeu Mut. Toni des Molí d'en Bou. Miquel des Molí d'en Bou. Cosme de S'Era. Miquel Mestrès.
- 3ª fila: De Can Jordà. Petra Borrassa. Margalida de Can Punta (+). Maria de Can Verd. Francisca Bernada. Joanita Boeta. Catalina Escolana. Antònia de Can Campet. Miquel de Rafal. Catalina Ximbona. Gori Mut. Magdalena Eivissenca.

EDITORIAL

ELS CARAGOLS

Al nostre poble hi ha una gran afició als caragols, a cercar-ne i a menjar-los. Tot d'una que plovisqueja -i no diguem si plou fort- una colla de gent surt el vespre vorejant els marges per recollir els caragols que parteixen a pasturar. Abans se'n trobaven bastants a les soques d'ametllers, figueres, garrovers, però ara les rates els han gairebé exterminats.

De caragols n'hi ha d'unes quantes classes. Tenim el caragol bover, el més gros, rodó, verdós fosc; hi ha les caragoles de garriga, de tamany mitjancer, més aplanades, que pel nostre gust són amb molta diferència els millors; també trobam els vinyets, més petits, de closca dura i de color clar, que són bons si bé el seu cos té poc volum i són de mossegada magre. No parlam del caragolí -qualcú carregat de paciència també se l'empassa- perquè el consideram menja, com a màxim, d'indiots i ànneres.

Els caragols s'han de coure durant molt de temps perquè si tiren a crus són indigests. Es bullen unes quantes hores amb fonoll, moradui, uns pebres de cireta i sal. El coent s'ha de sentir, però no en excés. S'hi poden posar altres complements, però en general aquests afegitons hi són de més. Cercau la senzillesa, que les coses ja són prou complicades.

Com que els caragols són insípid, s'han de menjar acompanyats de qualque cosa que els doni sabor. N'hi ha que els suquen en vinagreta, una salsa que, tal com diu el seu nom, té com a principal ingredient el vinagre a més de l'oli i herbes aromàtiques; el vinagre ha de ser bo i no convé abusar-ne, i l'oli sempre d'oliva. Entre nosaltres és més freqüent acompanyar-los d'una bona maonesa, que s'ha de fer a base de vermell d'ou, oli d'oliva, unes gotes de llimona i una mica de sal. Hi ha gent que, per fer-la retre, hi afegeix patata i la salsa maonesa que en resulta és simplement infecta i immenjable.

Potser trobareu que estam mesclant ous amb caragols, però no ens negareu que ens surt un editorial ben maco i ben instructiu. I, sobretot, suposam que no molestarà a ningú. Mirau per on no haurem parlat per res del nostre inefable Ajuntament ni de les Normes Subsidiàries ni de l'ordre que impera en la circulació de cotxes i motos ni del silenci i tranquil·litat i pau de les nits d'estiu ni de l'aigua ni del foc ni... Tampoc no haurem fet un sermó predicant la necessitat d'una convivència més amable entre tots nosaltres. Preciós. Una monada. I tot gràcies als caragols.

Ara que convé no oblidar que els caragols moren enganats; se'ls posa en aigua abundant i a foc lent, de manera que quan se n'adonen l'aigua els ha escaldat amb la banya a fora. Potser sí que convé anem vius no sigui cosa que també visquem i morim enganats.

calaix de sastre

PER LES FESTES, EXPOSICIÓ

Les nostres autoritats municipals estan fotudes. Mancades de salut política, vull dir. Pateixen una malaltia pròpia dels qui volen fer com si fessin molt: inaugurera rabiosa.

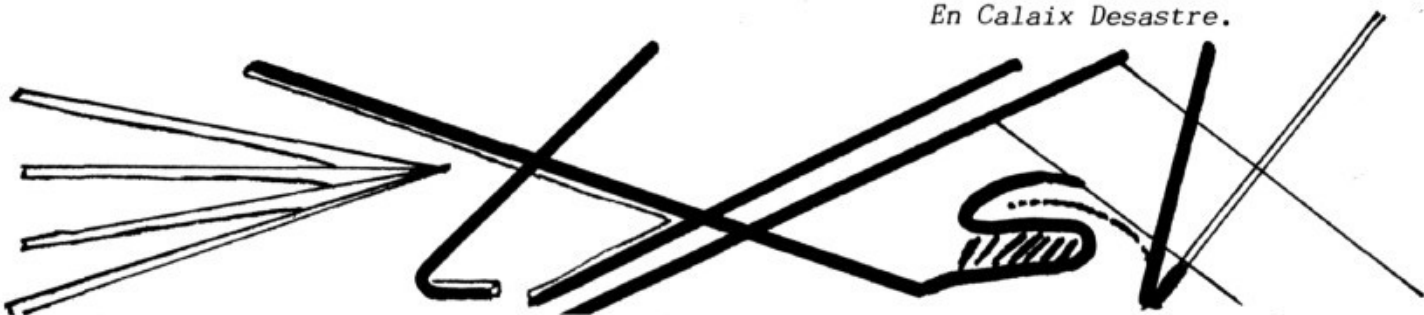
Tenc davant el programa de les Festes de Randa d'enguany. Hi figura una perla deliciosa: "A les 21'30. Inauguració del nou enllumenat públic de Randa". Quan això escric, encara falten un parell de dies per a l'esdeveniment. Però, la imaginació m'ajuda a avançar-me al futur. Segur que no hi faltará cap dels elements imprescindibles de la funció teatral: autoritats -actors principals- en primera fila amb somriure profidén, recitació de quatre mots adequats a l'avinante-sa, mambelletes interpretades en el moment precís per la claca -actors secundaris- públic en general,...En conjunt, una monada. És tanta la frissor dels actors per inaugurar coses que ni tan sols esperen la conclusió de les obres -crec que en aquests moments encara s'ha de començar la darrera fase de realització de l'enllumenat.

Subtileza insignificant que no servirà per deslluir la cerimònia. Unes festes adquireixen el seu vertader sentit només si les autoritats tenen una inauguració on exposar-se. Principi elemental dels nostres governants. Desgraciadament per a ells, en les passades Festes de Sant Jaume, a pesar que bé miraren pels calaixos polsosos i plens de teranyines de la Casa Consistorial, no trobaren res que els servís a les seves intencions. Això no ha de tornar passar. I Sant Honorat 87 ja és aquí.

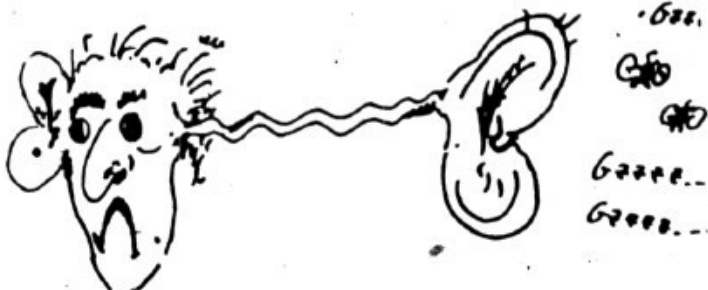
Per tant, els oferesco, per si de cas no tenen altra idea millor, la possibilitat d'inaugurar una bona obra: la realització dels vestits nous dels cossiers. La festa commemorativa podria ser així: una autoritat, abillada amb les noves robes, es marcaria uns puntets de qualsevol ball, mentre la gent rompia a mambelletes, entusiasmada per la demostració d'amor a les nostres arrels. I si no en trobàvem cap, d'autoritat, amb el suficient "garbo" per a tal exhibició, la cosa podria esdevenir més senzilla: acompanyada del redoblament de timbals, una autoritat aniria col·locant una a una les peces del vestit a un cossier, que portaria l'imprescindible a fi d'estalviar constipats -del cossier- i escàndols -de la concurrència.

Ben mirat, crec que cap d'aquestes dues cerimònies no serà grata pels nostres governants. I tenc por que, una vegada més, els cossiers ballaran amb els vestits vells.

En Calaix Desastre.

m'han dit que diuen

Sa gent ara ja no se'n recorda de ses Festes de Sant Jaume, després d'un mes. Però n'hi ha que tenen bona memòria i s'altre dia encara parlaven dels actes culturals que s'havien fet. Per un poble com Algaida indica un grau molt alt de sensibilitat cultural el que se celebrin cinc exposicions de pintura, i una sèrie de concerts, dos d'ells sobretot molt minoritaris. Al primer concert de l'església, de música coral, mos digueren que hi havia més gent que cantava, al presbiteri, que públic assistent. Al segon, de música renaixentista, hi assistí més gent, i els que hi anaven en sortiren molt satisfets. Això sí, trobaren que hi faltava al manco una representació dels organitzadors, en aquest cas l'Ajuntament.

Com que sembla que a partir d'ara l'organitzador de ses festes de Sant Jaume serà s'Ajuntament, mos volem atrevir a donar-los un consell; si el tenen en compte o no, ja és una altra cosa. Abans de programar segons quins actes, que de per si ja són minoritaris, s'ha d'anar alerta a no fer-los coincidir amb altres actes més "populars" i atractius (futbol, bicicletes, etc, etc.) I no val s'excusa de dir que no costen res o quas res, perquè és una activitat del Consell, del Govern, de la Caixa, o de qui sigui. Han de pensar que la gent que canta o toca un instrument no són màquines, sinó persones que tenen una sensibilitat i que, encara que ho facin per afició o per vocació, els agrada que es reflecteixi en el públic assistent.

I, com que hi ha gent molt sensible a certs comentaris, voldríem aclarir que de cap manera tot el que hem dit abans té un caràcter negatiu, al contrari, consideram que és necessari continuar aquests tipus d'actes i activitats.

Un que passava per Pina un dia d'aquest estiu es va aturar per veure sa font, ja que li cridà s'atenció aquell jardinet que hi ha a la vorera del camí. Els pineros han aconseguit que el que era una espècie de femer sigui un lloc hermós i acollidor (amb petits aspectes que es podrien millorar encara, com sempre). Però el que va estranyar molt a aquest que ho comentava és que a Algaida no poguem tenir uns jardins com Sa Plaça i l'església una mica més decents. És una llàstima que no es cuidin aquests dos llocs, i que el que estigui millor sigui el del cementiri. Ja sé que diran que els al.lots ho trepitgen tot, però si veuen una cosa neta i amb plantes "normals", i qualcú que els avisi de que ho respectin, no crec que sigui un problema.

I ara que en parlàvem, s'altre dia passàvem per davant sa creu de Ca'n Gi, i aquells arbres ja la tornen a tapar quasi, amb el perill de que un dia de vent la tomin, com sa del cementiri dels apestats. Que, per cert, no hem sentit a dir si qualcú l'ha fet arreglar, aquella creu.

Un que va anar an es sopar des padrins, al Poliesportiu, comentava que és una festa molt simpàtica i animada, amb s'actuació de s'Orquestrina. N'hi hagué bastants que encara s'atreviren a fer una bona ballada. Però per l'any qui ve haurien d'anar un poc més alerta a s'hora de triar es "menú" per sopar, perquè això d'arròs i rostit és una mica fort, sobretot a partir de certa edat.

El que sembla que fou un poc més pesat, per un dels pocs comentaris que hem sentit, fou s'excursió en barca del diumenge següent: massa sol i massa barca, per fer-ho tot en un sol dia.

Ja hem acabat pràcticament s'estiu, i ja n'hem sentits un parell que han dit "A la fi!" I és que n'hi ha que confien en que sa vida nocturna a Algaida es normalitzi quan els estudiants i estivejants se'n tornin cap a Ciutat. Es clar que només hi haurà tranquil·litat de dilluns a divendres, però és que aquest estiu ha estat cada vespre festa per molts de joves. I han estat unes "festes" de lo més renoueres...

El que molts hem notat a faltar els vespres dels dissabtes o diumenges d'estiu han estat els concerts de sa nostra banda de música. Un deia que a lo millor és perquè tenen massa sortides a altres pobles. Es una llàstima, perquè era una manera de que sa gent sortís a Plaça a fer una mica de tertúlia. Quan s'Ajuntament els doni la seva ajuda o subvenció els ho podria dir, que tocassin un parell de vespres, tant té si és es dissabte com es diumenge.

Un Sord

kalendari algaidí

SETEMBRE

Es el primer dels quatre mesos que encara conserven el nom natural rebut fa segles, però no ocupa el lloc que li correspon. Per voluntat de Numa, el mes setè (setembre) quedà el novè. El mes de setembre només són vermells els diumenges. Els qui no tenen ganes de fer res i cerquen els números vermells d'entre setmana del mes de setembre perden el temps. En canvi, antigament tenia festes a balquena. El dia de les Kalendes, o sia el primer, es feien festes a Júpiter per demanar-li un bon hivern i bones cullites. El dia de les Nones, o sia el cinc, s'iniciava el període dels grans jocs anuals (com si diguéssim, un campionat de futbol) i durant quinze dies l'aristocràcia i el poble no tenien més quefers que els divertiments: corregudes, combats de boxa i de gladiadors, simulacres de combats navals i altres diversions de la mateixa espècie. Tot això en honor de Júpiter, Juno i Minerva, deus titulars de Roma. El dia 13 (anomenat Idus) se celebrava el gran convit anomenat "Lectisternium" en el qual els convidats d'honor eren les divinitats mencionades. Com es pot veure el mes de setembre els romans es divertien. Estava consagrat a Vulcà, déu dels ferrers. Li correspon el signe zodiacal de Libra. La gent que neix en aquest mes és aficionada a pesar ses coses: magistrats, botiguers, els que sospesen les conseqüències, els pesats, i altres persones de pes. "Setiembre, o se lleva los puentes, o seca las fuentes", diu el refrany castellà.

Aquest grup escolar correspon al curs 48-49. El mestre és Don Alfonso i els al·lots que l'integren són:

- 1ª Fila: Pedro Serral. Pedro de Son Garbí. Pep Salem. Joan Bondat. Miquel Llompart. Joan Pollo.
- 2ª Fila: Pedro Coent. Joan Torres. Jaume Mas. Biel de Marina. Toni Quitxero (+). Pedro Mena.
- 3ª Fila: Mateu Gili. Biel Salas. Pedro Vila. Miquel Castellitxo. Biel Llubiner. Sebastià Maví.

BLEFARITIS

La blefaritis és la inflamació de les vores ciliars de les parpelles. Es manifesta en vermellor, engruiximent i, molt sovint, amb la formació de crosteres, escames i úlceres superficials.

N'hi ha de dos tipus:

a) Blefaritis ulcerativa, que molt freqüentment és produïda per un estafilococ.

b) Blefaritis no ulcerativa (escamora o seborreica) que pot ser d'origen al·lèrgic o bé associar-se a la seborrea de la cara o cuir cabellut.

(Recordem que la seborrea és l'excessiva secreció de les glàndules sebàcies i sudorípares de la pell).

Tant en l'una com en l'altra es

produeix la sensació de tenir un cos estrany. Hi pot haver picor forta, coentor, envermelliment de la vora de les parpelles, edema de les parpelles i caiguda de les pestanyes.

En les de tipus ulceratiu apareixen unes crosteres adherents. En els fol·licles de les pestanyes es van formant unes petites pústules (pus) que es rompen i formen unes úlceres superficials; això fa que, en dormir, les parpelles quedin adherides i enganxades degut a les secrecions.

La blefaritis no ulcerativa no resulta tan destructiva com la ulcerativa.

Alexandre Pizà

CRONIQUE MUNICIPALS

El mes passat vos informàvem de les subvencions concedides al nostre Ajuntament dins el Pla d'Obres i Serveis del Consell Insular de Mallorca. Lamentablement, la informació contenia errors. Allà parlàvem d'una subvenció total per a Algaida de 4.048.474 P, quan en realitat la quantitat concedida és de 9 milions de P, repartides així:

Ampliació enllumenat públic de Pina	1.034.730 P
" " " " Randa	435.038 P
Pavimentació asfàltica camí de la Pau	3.894.260 P
" " " de Ca N'Arnau	1.057.466 P
" " " de Son Cerdà	2.578.506 P

Si comparem aquesta taula amb la del mes passat, observareu que allà hi faltaven dues quantitats, la tercera i la quarta de la taula anterior, corresponents a l'asfaltat de dos camins.

D'aquesta manera, deixa de ser cert el primer fet que destacàvem en el nostre comentari del Pla d'Obres i Serveis: Algaida no és el poble amb la subvenció més baixa. N'hi ha 12 de pobles amb una quantitat inferior a 9 milions, però a 33 els han adjudicat una quantitat superior. Comparativament, podem qualificar de normal tirant abaixa la nostra subvenció.

La causa de l'error del nostre escrit va ser un reportatge molt ampli sobre el Pla d'Obres i Serveis publicat pel diari "Ultima Hora" en la seva edició de dia 8 de juliol passat. La informació del reportatge relativa a Algaida, que és la

que nosaltres reproduïrem, era errònia, com es pot comprovar en el retall del diari que vos adjuntam. En definitiva, volem manifestar que l'error va ser comès sense voluntat d'informar malament, com ho prova la rectificació que ara feim perquè quedi constància de la veritat.

Respecte al segon fet que apuntàvem el mes d'agost res no ha canviat. Amb tanta sol·licitud per a l'asfaltat de camins, s'ha deixat perdre, amb total coneixement de causa, una gran oportunitat per començar a resoldre un dels més greus problemes del poble: la canalització d'aigües residuals.

Finalment, informam que en la darrera Sessió Plenària la majoria municipal va aprovar el projecte inicial de delimitació del casc ur-

bà. Aquest projecte encara no està a exposició pública, en espera que sigui publicat pel Bolletí oficial de la Província. A partir d'aquest moment, haurà d'estar exposat durant un mes en el tauló d'anuncis de l'Ajuntament perquè tots els interessats puguin revisar-lo i presentar les al·legacions pertinents. Ja ho sabeu, per tant, ulls vius i orelles dretes.

	OBRAS	Presupuesto	Aport. Consell
LLORET	Pav. asf. Cno. Sa Comuna	4.719.103	4.247.193
	Muro contención en trav. Montuiri-Sineu	4.732.434	4.259.191
MANCOR DE LA VALL	Ajardinament i vallat 4.a fase		
	Casa Cultura	5.300.373	5.160.264
	Asfaltat tram C/. Montaura	1.886.152	1.697.537
	2.a fase dotació paviment al cubrimient d'un tram del Torrent de Binlarrol	3.593.958	3.234.562
STA. EUGENIA	Asfaltar camí de Binlarrol	2.119.597	1.907.637
	1.a fase abastecimiento de agua potable y saneamiento	13.251.112	10.500.000
CAMPANET	Asfaltado de camí de Sa Canova, Camí de Maria	7.531.802	7.000.000
	Pavimentación asf. de varias calles y reparación aceras y bordillos de varias calles	12.521.485	10.000.000
MONTUIRI	Bacheo y mejora asfáltica del del camí de Son Paleu	4.665.780	4.199.202
	Dependencias anexas y adecentamiento de parcela	5.862.466	4.300.798
ESTELLENC	Muro contención Cno. al Mar por Es Fonollar	2.539.276	2.412.408
	Reparación edificios Escolares	2.679.210	2.545.249
	Prolong. red abastecimiento agua potable	1.736.954	1.649.860
ALGAIDA	Alumbrado público de Pina	1.089.189	1.034.730
	Alumbrado público Randa	457.936	435.038
	Pav. Asf. Cnos. de La Pau, Can Arnau y Son Cerdà	4.252.505	2.578.506
	Reformasecemento y otras obras	14.314.472	13.000.000
SELVA			
Ultima Hora			
Marta, 8 de julio de 1986			
BUNYOLA	ure C/. que une la Ctra. Petra i confluencia de la C/. Gral. Real y mercado	12.019.817	11.000.000
	Saneamiento pluviales y refuerzo del firme en Bunyola	12.137.540	8.637.540
ALARO	Saneamiento integral	41.776.879	17.500.000

CONSELLS per fer VI

Com que a darreries de setembre es vermen les vinyes i a Algaida sembla que ha entrat fort la febre de fer vi, intentaré fer un resum dels consells pràctics que dóna l'INCAVI (Institut Català de la Vinya i del Vi) per a l'elaboració dels vins negres. Aquest Institut de la Generalitat de Catalunya es dedica a la investigació i a la millora de la qualitat dels vins catalans i periòdicament publica uns quaderns de divulgació tècnica on explica d'una forma detallada diferents temes en relació al vi.

Aquest resum és molt reduït i senzill i l'he fet pensant un poc en la manera d'elaborar el vi a Algaida seguint les diferents fases:

Moment de fer la verema:

Es difícil escollir el moment òptim i més si no disposam de laboratoris. Les normes que sempre ens serviran són:

- ° Sanitat del raïm i maduresa. Normalment la maduració òptima es pot precisar observant els raïms que presenten uns símptomes característics com són:
 - Gust dolç del gra i poca verdor.
 - El color del raïm (groguec els blancs i roig blavós els negres).
 - El raïm penja i no té rigidesa.
 - Els grans del raïm es desprenen amb facilitat de la rapa.

Transport del raïm:

- Tots els recipients i superfícies que estaran en contacte amb el raïm han d'estar ben nets.

- No omplir excessivament els recipients i evitar que els raïms se aixafin. Han d'arribar el màxim de sencers al celler.

- Evitar les llargues exposicions de la verema al sol.

- Si s'empren portadores no s'ha de aixafar el raïm i si s'empra la caixa del remolc, evitar que la verema estigui en contacte amb el ferro, posar-hi lones o plàstics.

Aïxafat del raïm:

- La màquina ha d'estar ben neta i sense òxids.

- Evitar el capolament o trinxat de la rapa i evitar el seu contacte amb el most.

- La verema s'ha de capolar el més aviat possible, no deixar-la un dia per l'altre per evitar fermentacions incontrolades i amb molta oxidació que produeixen que el vi torni fort.

- Els raïms han d'esser sans, s'han de separar els prodits o amb malura.

Fermentació:

- Els cups han d'esser ben nets.

- Tot d'una que s'ha acabat l'aïxafat, s'ha de sulfitar. La dosi de metabisulfít potàsic a emprar depèn de l'estat sanitari del raïm, de la maduresa, i de l'acidesa. Com a indicació general es pot indicar:

Veremes sanes, madures i acidesa normal 10 a 20 gr/Hl.

Veremes amb prodidura 20 a 40 gr/Hl.

- Medició del grau de sucre i del PH.(acidesa).

- Medició de la temperatura del most. S'ha de procurar que no arribi als 30°C.

- Dues vegades al dia el dematí i l'horabaixa, s'ha de remoure o enfonsar el capell de pells i polpa que sura, per tal de que es faci una bona maceració i no es piqui.

- La duració de l'estada del most a dins el cup depèn del tipus de vi que

es vulgui fer. Normalment es treu quan ja no "bull", es a dir, quan ja no hi ha sucre per a fermentar (una densitat a la vora dels 1000).

Trasbalsament i premsat.

- Tots els recipients han d'esser ben nets així com la premsa.
- És el moment de començar la segona fermentació, la màlico-làctica.

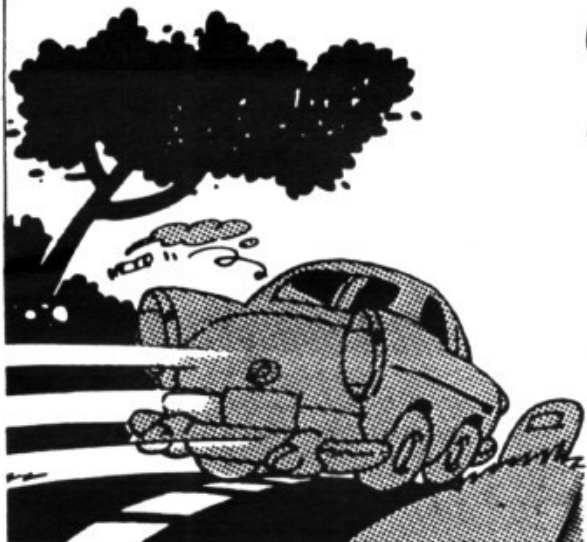
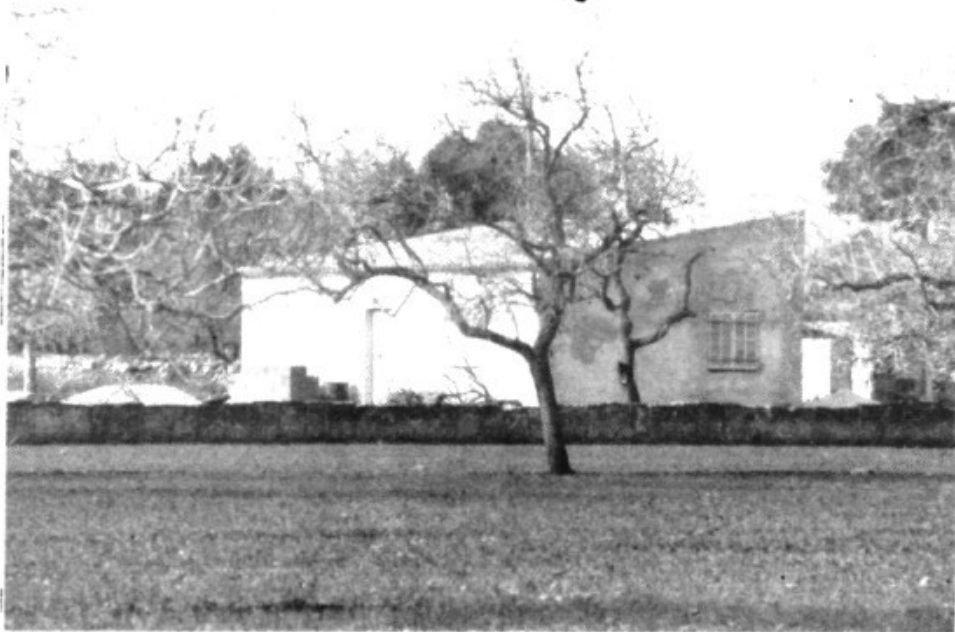
Bé, per aquest cop ja n'hi ha prou. Si seguim aquests consells segurament millorarem la qualitat dels nostres vins.

Bona verema i millor vi.

Andreu Majoral.

obres il·legals?

Can Sunyer

Circulant per carretera, mirau prim amb el foc

Si sou fumador, no tireu mai un misto encès o una llosca per la finestra de l'automòbil. Fàcilment podrieu provocar un incendi forestal. Pensau que per calar foc basta mol poc i que els mals ocasionats no tenen remei més que a força de temps.
Amb el foc, hem de mirar prim.

Evitem els incendis forestals

CONSELL INSULAR
DE MALLORCA
SERPREISAL

Mallorca
cada dia més

Bisbe Carlí desterrat a Aubenya

Pel juliol de 1855 el Batle d'Algaida rebia un comunicat que amb el caràcter de "reservado" li deia el següent:

"Por disposición del Ecsmo. Sr. Capitán General de estas islas pasa al predio AUBENYA de su distrito el Sr. Obispo de la Seo de Urgel destinado a la de Ivisa por el Ecsmo. Capitán Gral. de Cataluña."

En su consecuencia encargo a V. vigile la conducta de dicho Prelado dándome de ello noticia todas las semanas, o cuando fuese necesario habiendo motivo para ello.

Dios gue. a V. ms. as.

Palma 12 de Julio de 1855.

*José Miguel Trias (rubricado)
Sr. Alcalde Constl. de Algayda".*

Aquest bisbe a què es refereix la nota era el Dr. Josep Caixal i Estradé que havia estat desterrat per la seva ideologia carlina. Els documents ens el presenten com un esperit tancat i enèrgic i va tenir moltes topades amb les autoritats liberals. Fou catedràtic a la Universitat de Cervera, va participar activament a les sessions del Concili Vaticà I, va ser senador a Madrid en temps d'Amadeu I; quan es proclamà la Primera República, s'uní als carlins que s'havien alçat en armes i defensà la Seu d'Urgell contra els liberals que assetjaven la ciutat. Sofrí diversos confinaments i finalment passà a Roma on morí després que el govern espanyol li denegàs el permís de tornada.

Un d'aquests confinaments el va dur al nostre poble, a Albenya. El desterrament, 1855, coincideix amb la Vicalvarada i amb el Bienni progressista. No coneixem amb exactitud el temps que va estar-hi, que no degué ser molt llarg, suposam que d'uns quants mesos; com a mínim, dos mesos, perquè ens consta que el 14 de setembre del mateix 1855 encara es trobava aquí.

Va concedir diverses indulgències a la capella de dita possessió. En una d'elles diu: "José Caixal Estradé. En Aubenya, lugar de nuestro destierro, a los 10 noviembre 1855. Urgel, Príncipe Soberano de los Valles de Andorra, del Consejo de S. M."

Sembla que durant la seva estada a Albenya s'entretenia feinejant per l'hort i estudiant sistemes de reguiu. Va anar a visitar-lo Pere Francesc Ramis de Sa Serra, vicari d'Algaida, i no es varen entendre gens ni mica. Tant és així, que el vicari se'n tornava cap al poble

El bisbe Caixal de la Seu d'Urgell que féu una pastoral declarant-se obertament partidari de la causa carlina, al costat del baix clero muntanyenc i de la pagesia d'aquelles contrades, va ser caricaturitzat per "La Campana de Gràcia" del 30 de novembre de 1873.

Història de Catalunya (Rovira Virgili)

xerrant tot sol. Pel camí es va trobar amb Rafel Oliver "Dolorós", més conegut com "Es Capellà Màquina", que sempre duia una hàbits vells, color d'ala de mosca.

Dit Ramis, quan el va veure, li demanà on anava.

-Vaig a veure aquest bisbe que hi ha a Aubenya -va dir n'Oliver.

-Ja pots tornar enrera -li digué en Ramis-. Jo en vénc i m'ha donat tal barrejada que no faig comptes tornar-hi. Ja veuràs tu amb aquest vestit vell que dus, ja em tornaràs resposta.

Josép Caixal
i l'estrada
en un gravat
contemporani
(IMHB)

Gran Enciclopèdia Catalana

-Gràcies per s'avís -li va respondre n'Oliver-. De totes formes, me n'hi vaig, i ja veurem lo que serà.

Quan hi arribà, trobà el bisbe dins l'hort, pensatiu, i s'hi acostà. Es posaren a xerrar i el bisbe li explicà què pensava fer amb l'aigua per regar, però que no li anava bé. "Es Capellà Màquina" es va interessar pels projectes del bisbe i sembla que li va resoldre tots els problemes, de manera que sovintejaren les seves visites a Albenya.

D'aquesta manera es varen avenir i simpatitzaren dos caràcters molt forts i decidits. Recordem que pocs anys després en Rafel Oliver va tenir enfrontaments amb el seu paísà Miquel Salvà, aleshores Bisbe de Mallorca, que el va obligar a rectificar de les afirmacions d'un dels seus escrits i el va condemnar en una Carta Pastoral.

I això és el que sabem d'aquest episodi referent a l'estada del bisbe Caixal a Algaida.

PERE MULET

ES SAIG

BOLLETÍ DE L'OBRA CULTURAL D'ALGAIDA

Revista mensual. D.L. P.M. 495-1980

Dirigeix.....Delfi Mulet

Administra.....Llorenç Oliver

Mecanografia...Mireia Mulet

Fotografia.....Joan Balaguer

Dibuixa.....Jaume Falconer

Col.laboren....Andreu Oliver

Pere Mulet

Alexandre Pizà

Joan Trobat

Joan Mulet

Francesc Antich

Catalina Martorell

Xesc Oliver

Antoni Garau

Jerònia Oliver

Miquel Serra

Antoni Munar

Víctor Mulet

Domicili: Rei, 1. ALGAIDA.

Tl. 665042/272576

Imprimeix: Apóstol y Civilizador. PETRA.

ES SAIG només es responsabilitza de l'editorial.

CORRECCIÓ DE BARBARISMES

referents a:

EL CARRER

Barbarisme

Forma correcta

ACERA
ALCANTARILLA
ALUMBRAT
BARRIO
BASSURA
BATXE
CAMION
PARAFANGOS
RASCACIELOS
SEMAFORO
TRAFIC
XOQUE

voravia, vorera
claveguera
enllumenat
barri
fems, brossa
clot, sotrac
camió
parafang
gratacel
semàfor
trànsit
xoc, topada

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

noticiari de l'o.c.b.

° Com podreu comprovar durant l'estiu circulen poques notícies de l'Obra, perquè com quasi tothom, també tenim dret a vacances. De totes maneres l'activitat enguany no s'ha paralitzat del tot perquè hem seguit amb una excursió mensual; i com activitat cultural des de Sant Jaume s'han repartit els mapes d'en Berard a tots els subscriptors d'Es Saig.

La Junta directiva d'aquesta delegació es creu obligada a donar les gràcies públicament a Rafel Coll Pujol per la donació que ha fet de les reproduccions de l'esmentat mapa.

° El dia de la Mare de Deu d'Agost i tal com estava anunciat, vàrem fer l'excursió anual al Torrent de Pareis. Hi havia prou gent apuntada, 42 en total i 35 atravesàrem el torrent a peu. El dia fou dels més calorosos de tot l'estiu, o almanco així ho semblava devers les tres de l'horabaixa quan arribàvem a Sa Calobra i amn un sol que queia emplonat dins el torrent.

Enguany també va ser "internacional" perquè vengueren 10 francesos i 4 anglesos; en canvi de Pina no hi vengué ningú, suposam que devien reservar-se per fer la sortida a fora Mallorca que tenien projectada. Sabem per notícies posteriors que hi va haver més d'un esbraonament i qualche promesa de no tornar pus, però l'any que ve és molt lluny, ja no s'en recordaran de res i tornaran donar feina al guia Manuel, que cada any està més cansat de braços que de cames de tant estirar personal.

° Pel mes de setembre, dissabte dia 20, i si el temps acompanya, tenim en projecte fer sa Costera des del Mirador de Ses Barques a Cala Tuent. La sortida la farem en cotxes particulars, de Plaça, a les 6 de l'horabaixa. Esperem que la nit sigui clara i la lluna ens acompanyi durant l'excursió. Soparem a Bàlitx i si tot va bé encara tendrem temps de fer una dormideta a Cala Tuent. Per tornar hem previst fer-ho en barca (amb les golondrines que fan el trajecte Port de Sóller-Sa Calobra, que ja hem

contractat perquè s'aturin a Tuent). Per lo tant és aconsellable que la gent dugui sac per dormir i que vos apunteu aviat, (abans de dia 17) a Antònia Mª Mulet o Catalina Martorell. Animau-vos que pot esser una excursió inèdita i prou interessant.

Una foto de l'excursió que férem el passat juliol a Cabrera.

BREU DESCRIPCIO DEL TORRENT DE PAREIS

El torrent de Pareis està format per la unió d'altres dos torrents; el de Lluc que ve de passar per baix de la plaça del Monestir, i el del Gorg Blau. La confluència d'ambdós és la bretxa de l'Entreforc i des d'aquí fins a la mar de Sa Calobra és l'esmentat torrent de Pareis. Des de l'Entreforc i remuntant un tros de Torrent del Gorg Blau podem arribar a l'avant-cambra de Sa Fosca; (l'existència de Sa Fosca era coneguda de temps immemorial, inclús està citada literàriament, però mai ningú havia gosat travessar-la fins el juliol de 1965, quan un grup compost per Macià Oliver, Tomàs Suárez i Bernadí Morell s'atreviren a desafiar les tenebres

del Torrent. Tardaren 48 hores, amb set de descans sense dormir. Posteriorment altres grups els anys 1967 i 68 aconseguiren travessar Sa Fosca i després s'ha anat convertint en una ruta més habitual. Però tots aquests grups primers, confessaven que quan intentaren per primer cop l'aventura, tingueren la sensació que no es sortirien, que els semblava estar baixant a un avenc). Aquesta part és sens dubte la més espectacular i la millor de la ruta.

També la baixada a partir de l'Entreforc ofereix meravelloses visions, com la Cova del Soldat Pelut, la Cova dels Coloms, el Gorg de s'anguila, la Font

des degotís, etc. I passos difícils que requereixen l'ajuda d'altres companys i que en definitiva converteixen la ruta en una emocionant aventura, sempre nova, que no renunciàrem a disfrutar i revivre, ni que sia un pic cada any, mentre ens ho permetin les forces i l'agilitat física. Ja ens ho recorda la veu del poeta Costa i Llobera

"Sols jugant la fatiga i el coratge
ateny aquest paratge
l'home de terra, caminant mesquí;
mes per l'esforç i la fatiga immensa
és alta recompensa
mirar lo que es pot veure sols aquí".

NOTICIARI

ABASTIMENT D'AIGUA POTABLE

L'Ajuntament d'Algaida va sol·licitar pel juliol de 1984 al Servei Hidràulic de Balears una subvenció per fer un pou d'abastiment d'aigua potable. Després d'una llarga tramitació, aquesta sol·licitud ha estat presentada al Consell de Govern per tal que adopti els següents acords:

- 1- Que la Comunitat Autònoma financii íntegrament les obres d'investigació i aflorament d'aigües subterrànies per a l'abastiment d'Algaida.
- 2- Que la Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori redacti el projecte corresponent i sol·liciti l'autorització d'investigació pertinent.

No cal dir que esperam i confiam que aquesta proposta sigui acceptada i es pugui solucionar el problema de l'aigua al nostre poble.

ES COSSIERS

Hem rebut dels Cossiers una nota en què se'ns comunica, amb el prec de la seva publicació, que els comptes corrents oberts pels qui vulguin contribuir a la confecció dels vestits nous, entre altres, hi ha haguts els següents ingressos:

- ° 10.000 ₧ aportades per la Caixa.
- ° 18.000 ₧, contribució d'un particular.

Els Cossiers agraeixen aquestes ajudes i recorden que la subscripció segueix oberta.

SES ESCOLES

Aquest mes donarem dues bones notícies referents a Ses Escoles.

Per una banda, els mals presagis de què parlàvem el mes passat, afortunadament, no s'han confirmat: els nins i nines de Pina el proper dia 15 començaran el curs a Ses Escoles d'Algaida. Les pressions de pares, mestres i Ajuntament han donat el bon resultat desitjat per tothom.

A més, la petició feta pel Consell Escolar de sol·licitar del Ministeri d'Educació i Ciència la concessió del Preescolar ha estat ben atesa. Enguany comença una unitat per atendre els nins de 5 anys, perquè això no suposa ni un increment de mestres ni d'aules. De totes maneres, s'han de continuar les gestions a fi d'aconseguir per a l'any vinent la unitat dels nins de 4 anys, per a la qual cosa serà necessària la construcció de dues aules noves. Es necessari que l'Ajuntament comenci a plantejar-se aquest tema.

LA LLEI DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

Article 24.-

- 1.- El català, com a llengua pròpia de la Comunitat Autònoma, ha d'esser matèria obligatòria en els Programes d'Educació Permanent dels Adults.
- 2.- Igualment, en els ensenyaments especialitzats, en els programes dels quals s'ensenyi llengua, s'ha d'incloure de manera obligatòria l'ensenyament de la llengua catalana.
- 3.- En els centres d'ensenyament especialitzats dependents del Govern de la Comunitat Autònoma on no s'imparteixi la matèria de llengua, s'han d'oferir cursos addicionals de llengua catalana als alumnes que en tinguin un coneixement insuficient.
- 4.- En els centres d'educació especial per a alumnes amb deficiències psíquiques o sensorials, en l'aprenentatge s'ha d'emprar com a llengua instrumental aquella que, tenint en compte les circumstàncies familiars de cada alumne, contribueixi de la millor manera al seu desenrotllament.

Article 25.-

- 1.- Els professors i alumnes en els centres d'ensenyament superior tenen el dret a emprar oralment i per escrit la llengua oficial de la seva preferència.
- 2.- El Govern de la Comunitat Autònoma i les Autoritats Universitàries tenen el compromís d'assegurar a través de cursos i d'altres mitjans la comprensió i ús de la llengua catalana, oral i escrita, per part de professors i alumnes en l'ensenyament universitari.

Article 26.-

El Govern de la Comunitat Autònoma ha de promoure l'elaboració del material didàctic necessari per tal de fer possible l'ensenyament, de i en llengua catalana, i hi dedicarà les partides pressupostàries corresponents.

TÍTOL III.- DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ SOCIAL

Article 27.-

El Govern de la Comunitat Autònoma ha de promoure el coneixement i desenvolupament de la llengua i cultura catalanes, especialment des de la perspectiva de les Illes Balears, en tots els mitjans de comunicació social.

Article 28.-

- 1.- El català, ha de ser la llengua usual en emissores de ràdio i de televisió i en altres mitjans de comunicació social de titularitat de l'Administració Autònoma o sotmesos a la seva gestió.
- 2.- El Govern de la Comunitat Autònoma ha d'impulsar la normalització de la llengua catalana a les emissores de ràdio i canals de televisió estatals o privats, a fi de promoure l'ús del català com a llengua pròpia de les Illes Balears.

Article 29.-

- 1.- El Govern de la Comunitat Autònoma garanteix el dret dels ciutadans a ser informats pels mitjans de comunicació social tant en llengua castellana com en llengua catalana.
- 2.- Els ciutadans tenen dret a utilitzar el català, oralment o per escrit, en condicions d'igualtat amb el castellà, en tots els mitjans de comunicació social de les Illes Balears.

Article 30.-

- 1.- El Govern de la Comunitat Autònoma ha de dur una política de col·laboració, en matèria de ràdio i televisió, amb altres Comunitats Autònomes que tinguin el català com a llengua pròpia.
- 2.- En qualsevol cas, el Govern de la Comunitat Autònoma farà les gestions necessàries per a facilitar als ciutadans de les Illes Balears la recepció de les emissions de televisió en llengua catalana dependents d'altres comunitats autònomes.
- 3.- Així mateix promourà la normalització lingüística en els centres emissors de RTVE a Balears, a fi d'assegurar una presència adequada del català com a llengua pròpia de les Illes Balears.

LITZACIÓ

LIN GÜIS TICA

(III)

Article 31.-
El Govern de la Comunitat Autònoma potenciarà la producció i exhibició de pel·lícules, realitzades, cobrades o subvencionades en llengua catalana i fomentarà amb mesures adequades en castellà, de destímitat, espectacles i d'altres manifestacions culturals, ha de contribuir a fomentar que en qualsevol cas, el Govern de la Comunitat Autònoma, a través de les seves institucions, i a través de les institucions d'altres Comunitats Autònomes, potencin la producció editorial i la difusió, a través de les institucions d'altres Comunitats Autònomes, especialment les de llengua catalana.

Article 32.-

- 1.- Els poders públics de la Comunitat Autònoma donaran suport econòmic als mitjans de comunicació que emprin la llengua catalana de forma habitual.
- 2.- Les mesures de suport econòmic i material que adopti el Govern de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per fomentar els mitjans de comunicació que emprin la llengua pròpia de les Illes Balears s'han d'aplicar amb criteris objectius i sense discriminacions, dins de les previsions pressupostàries.

TITOL IV.- DE LA FUNCIO NORMALITZADORA
DELS PODERS PUBLICS

Article 33.-

- 1.- Els poders públics de la Comunitat Autònoma adoptaran les mesures pertinents i proveiran dels mitjans necessaris per al coneixement i ús de la llengua catalana en tots els àmbits i activitats de la vida social.

Article 34.-

- 1.- El Govern de la Comunitat Autònoma assegurarà l'ús de la llengua catalana en totes les funcions i activitats de caire administratiu que realitzin les Institucions i òrgans que en depenen.
- 2.- Igualment, han de procedir els Consells Insulars i les corporacions locals, d'acord amb les disposicions de la present Llei.
- 3.- Les bases de convocatòria per a la provisió de places en l'Administració de la Comunitat Autònoma i en les Corporacions Locals inclouran una referència expressa al coneixement de la llengua catalana.

Article 35.-

- 1.- El Govern Balear garantirà l'ensenyament de la llengua catalana als funcionaris i d'altres empleats públics al servei de l'Administració Autònoma. La mateixa obligació correspondrà als Consells Insulars i a les Corporacions Locals dins el seu àmbit competencial.
- 2.- Igualment s'ha de propiciar l'ensenyament de la llengua catalana per als funcionaris dependents de l'Administració Central en els termes convinguts amb aquesta.

Article 36.-

El Govern de la Comunitat Autònoma ha de promoure l'ensenyament de la llengua catalana per a adults.

Article 37.-

- 1.- Els poders públics de la Comunitat Autònoma han de fomentar l'ús de la llengua catalana a la publicitat.
- 2.- Així mateix, s'ha d'impulsar l'ús ambiental del català, de manera especial, la retolació en llengua catalana en tots tipus d'entitats socials i culturals, mercantils i recreatives.

Article 38.-

- 1.- El Govern de la Comunitat Autònoma i les Corporacions Locals poden exceptuar o bonificar, pel que fa a obligacions fiscals, aquells actes i manifestacions relacionats amb el foment, divulgació i extensió de la llengua i cultura catalanes, pròpies de les Illes Balears.
- 2.- El Govern, d'acord amb les Corporacions Locals interessades, ha de crear centres especialment dedicats, en tot o en part, a fomentar el coneixement, l'ús i la divulgació de la llengua catalana i de la cultura de les Illes Balears. Així mateix podrà subvencionar fundacions i quantes altres entitats tenguin tal finalitat.

Article 39.-

El Govern de la Comunitat Autònoma assumirà la planificació, organització, coordinació i supervisió del procés de normalització de la llengua catalana i ha d'informar anulament el Parlament sobre la seva evolució. Amb tal fi ha de crear i posar en funcionament un servei que tenguin per objecte les funcions assenyalades, sense perjudici de les atribucions reconegudes en la Disposició Addicional Segona de l'Estatut d'Autonomia a la Universitat de les Illes Balears.

MOVIMENT DEMOGRAFIC

Maria Sureda Servera.
Va morir dia 28 de juliol
als 82 anys.

Llorenç Oliver Ramis i Margalida Mulet Garcias.
Moriren en un lamentable accident dia 31 de juliol.
Ell tenia 83 anys i ella 74.

Francisca Fullana Mulet.
Morí dia 16 d'agost als
82 anys d'edat.

Maria Amengual Juan.
Va morir dia 17 d'agost i
tenia 95 anys.

Catalina Llach Mulet.
La seva mort es produí dia
23 d'agost als 81 anys.

Jaume Pou Fullana. Va
morir dia 25 d'agost als
57 anys.

NAIXEMENTS

Dia 29 de juny: Llorenç Llull Perelló
fill de Sebastià i Paula.

Dia 4 de juliol: Miquela-Laura Vanrell.
Fullana filla d'Esteva i Maria.

Dia 16 de juliol: Antònia Pujol Vanrell
filla de Pere i Magdalena.

Dia 16 de juliol: Maria-Antònia Sastre
Oliver filla d'Antoni i Antònia Maria.

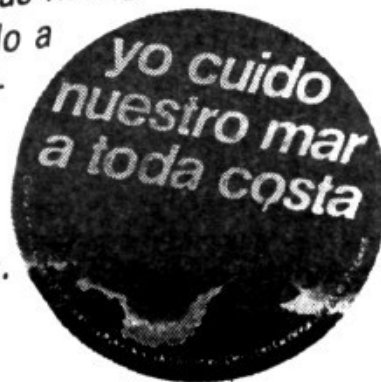
Dia 1 de juliol: Francisca Puigserver
Danti filla de Joan i Miquela.

Dia 14 d'agost: Margalida Sánchez Gar-
cias filla d'Amador i Antònia.

Ayúdanos a limpiar el Mediterráneo

Para mantener el Mediterráneo a flote, sigue siendo imprescindible la participación de todos. Ya sabemos cómo hacerlo, respetando ciertas normas mientras navegamos, en los puertos, en las playas... y recordando a quienes mantienen comportamientos anti-ecologistas que el buen estado de las costas es un beneficio para todos.

La Dirección General del Medio Ambiente continúa poniendo los medios.

GOVERN BALEAR

**Conselleria d'Obres Públiques i
Ordenació del Territori.**

Direcció General del Medi Ambient

2ª Campaña de protección del litoral balear

PINA

El proper 26 de setembre és la festa dels Sants Metges. Com cada any, la portada i l'entrevista d'ES SAIG estan dedicades a Pina. Enguany, com altres anys, s'ha retornat al costum de fer les festes populars coincidint amb la festa dels patrons, els dies 26, 27 i 28 de setembre. No vos podem anticipar el programa, perquè la cosa està verda i si ningú no vol dur les festes, diuen que les durà l'Ajuntament. Una cosa que agradaria als pineros és que venguessin a ballar els cossiers per les festes.

A principis del passat mes d'agost es va celebrar la festa de la Mare de Déu de Son Perot, que segueix de la devoció dels pineros. Abans aquesta festa es feia per la Mare de Déu del Carme, les monges se'n cuidaven de fer-la neta i adornar-la, hi anava gent dels pobles veïnats, però darrerament no hi ha un dia fixat, es fa un diumenge a principis d'agost. A Son Perot hi ha una petita font que ara ja no raja, al manco a l'estiu. Gràcies a la devoció popular i al capellà de Son Perot, es construí una coveta o capelleta amb una imatge de la Mare de Déu de Lourdes. Pareix clar que l'associació amb Lourdes es justifica fonamentalment per la presència de l'aigua. El lloc és singular i agradós, i ha donat lloc a promeses, ex-vots, etc.

La poetessa Maria Antònia Salvà, que qualque any hi anava, va escriure uns goigs als quals va posar música el Pare Josep Massot, organitzador de la festa. Aquí els teniu:

O Maria Immaculada,
Mare del que tot ho pot!
emparau la gent honrada
que us visita, confiada,
baix de la verda enramada
del coster de Son Perot.

Beneïu les viles
i els grans plans estesos,
pastors i pagesos,
gents de pau i bé.
Dins els cors feis créixer
l'esperança forta,
l'amor que conforta,
la fe que sosté.

Del roser de Lourdes
sou la rosa blanca,
-Benhaja la branca
que hem vista arrelà!-
Siau font de gràcies,
O Mare Divina,
pel terme de Pina
i els d'allà d'allà.

I al qui us da, Maria,
vostre altar de roca,
al que amb fe us invoca,
dau-li bona sort;
virtuts, alegria,
i al camp bona anyada...
Siau-li advocada
en vida i en mort!

Volem fer notar als pineros que no ho saben i als responsables pertinents que l'anllumenat del cementiri està fatal, millor dit, no n'hi ha; ara que la resta del poble està ben il·luminat amb faroles, resulta que el del cementiri està pitjor que abans, han llevat les bombilles o al manco no n'hi ha cap que s'encengui del camí per anar-hi; i el llum que hi ha a dins qualque vegada no s'encén. Això és un fet indignant, que requereix una solució ràpida i urgent per part dels responsables, ja que fa al menys dues vegades que no hi ha llum i no s'hi ha posat remei.

En el torneig d'escacs de Sant Jaume els pineros varen fer molt bon paper, quedant classificats de la següent manera: 1. Miquel Oliver; 3. Pere Oliver; i 4. Joan Torrens. Enhorabona!

PLUGES: El mes de juliol plogueren 58'2 litres, i l'agost pràcticament res: 0'1 litres.

DEFUNCIO: El dia 28 de juliol morí Maria Sureda Servera als 82 anys. En pau descansi!

Xesc Oliver

Segueixen els sopars de "quintos". Aquesta foto correspon al que feren els de l'any 43.

passatemps

PROBLEMA MATEMATIC

Tres amics tenen 21 botelles de vi, de les quals n'hi ha set de buides, set de mitges i set de plenes. Acorden repartir-les de manera que tots tres tenguin el mateix número de botelles i la mateixa quantitat de vi. Com que no tenien mesures per distribuir el vi, ho hagueren de fer a base d'emplear el cap. Com va esser el repartiment?

*SOLUCIO: Es repartiren així:
Al primer: dues botelles plenes, tres mitges i dues buides.
Al segon: tres de plenes, una mitja i tres buides.
Al tercer: dues plenes, tres mitges i dues buides.*

Fuga de vocals:

.N T.MPS .N .S R.F.L.T
H. H.V... .N S.NT .NT.N.
. .R. H. H. .N D.M.N.
.ST.MP.T . S. P.R.T

D.LT .S P..G D. S'H.R.T.T
S'H. S.L.N F.R M.RG.L.D.S
P.R. N. S.N T.N G.RR.D.S
C.M S.S Q.. H. H. . P.NX..T

Solució a la passada fuga de vocals:

Sant Cristòfol gloriós
ja podeu estar avinent
que sols un gegant com vós
pot salvar s'Ajuntament.

Com som, que barataria
sa meva dona amb un porc
i si el me donaven mort
es vespre ja en soparia.

PORROMADOM
EADUIXAPER
ABSNERBEP
CERTENJOIA
ACARABASSA
NMAICNEDAA
IDEMENAJAD
PRLLETUGAE
SSAFLUIXAL
EACETAMOTB

Sopa de lletres

Localitzau el nom de deu verdures habituals als nostres plats. Les lletres que vos sobrin vos permetran llegir un refrany.

Solució a la passada sopa de lletres:
Les lletres que sobren, una vegada localitzats els noms dels deu mobles, diuen:
"Arbre de bona casta, pren un pam i en dóna quatre".

ESPORTS

FUTBOL

A partir del primer diumenge de setembre, l'equip del C.D. Algaida comença la temporada i ho fa dins la recuperada primera Regional. Tothom espera que l'èxit acompanyi l'equip i que aquest doni satisfaccions als aficionats algaidins.

Durant aquesta breu pretemporada l'equip ha disputat un total de 5 partits; ha perdut els dos que va jugar contra el Petra (Sant Jaume inclòs) i va guanyar el Sant Eugènia i Sencelles, tots dos d'inferior categoria.

Si bé els resultats han estat lògics, hem de tenir en compte que la composició de la plantilla i de l'entrenador ha estat fins a darrera hora dins un clima d'inprovització. Per una part s'han hagut de cercar jugadors per omplir les baixes d'elements locals que per una o altra raó no poden continuar jugant. D'altra banda, hi ha hagut la substitució de l'entrenador que en principi havia de preparar l'equip.

Esperam que aquestes darreres setmanes en què l'equip enfila la recta final de cara als compromisos oficials serveixin per agafar moral i acoblar els jugadors.

L'entrenador que enguany s'encarregarà de preparar l'equip és en Joan Llompart, home jove i amb

il·lusions que prové de s'Arenal; té ambicions de formar un equip capaç d'afrontar amb garanties la primera regional.

En el moment d'escriure aquestes retxes (s'està pendent d'uns quants de fitxatges) conformen l'equip aquests jugadors:

PORTERS: Joan Garau

DEFENSES: Pedro Mena
Toni Lloret
Miquel Serrano
Rafel Rafael
Xim

MITJOS: Pep Joan (Salem)
Joan Coll
Miquel R. Matas
José Juan
Emilio Pintado
Sebastià Feliu
Paco Jarillo

DAVANTERS: Pau Servera
Joan Llull
Joan Ginart
Pere Fullana

Pel que fa a la directiva, la formen:

PRESIDENT: Xesc Ramis

VICE-PRESIDENT:
Joan Oliver "Torres"
Joan Valent

TRESORER: Jordi Oliver

COMPTADOR: Jaume Balaguer

SECRETARI: Jaume Jaume

VICE-SECRETARI:
Francesc Antich

VOCALS: Macià Oliver
Matgí Pou
Guillem Llompart
Tomeu Oliver
Joan Trobat

ESCACS

El grup de jugadors d'escacs d'Algaida encara aquest mes de setembre la competició oficial. Estan pendent de l'assemblea regional d'aquest esport-ciència i degut a una possible reestructuració no saben en quina categoria participaran. Ara bé, es compta amb els reforços en forma de jugadors joves que s'integraran a l'equip; hi ha confiança a fer un bon paper, sigui a la categoria que sigui.

Joan Trobat

GLOSA

Sovint he sentit contar que un pagès una vegada s'estava dalt sa Murada, tranquil, contemplant la mar. Uns sabaters com el veren mirant tan embadalit s'hi arrambaren tot seguit i riurer-se'n d'ell volgueren. -Què li trobau? -un va dir-. Per la vila, segons veig, no en teniu cap de safreig tan gran com aquest d'aquí. -És cert -los va contestar-. Però si allà no s'estila... Tampoc tenim a la vila tants d'ases per abeurar.

GOVERN BALEAR

Conselleria d'Educació i Cultura

Cultura popular

ASSOCIACIÓ PREMSA FORANA
DE MALLORCA

UNA ESTAMPA POPULAR DESAPAREGUDA: EL CARRERET D'EN PERDUT

Quan visitam un poble, veim que els infants juguent al carrer, i si ens aficam més endins i arribam a la plaça, veurem com l'al.lotada corre, s'encalça o bota els pedrissos. Concretament a Sant Joan, un diumenge del mes de desembre de 1985, podreu veure a la plaça com els al.lots, a qui les mares han posat el vestit nou, ja no juguen amb l'alegria d'altres mesos. Si ens acostam a algun d'ells, tant a les nines amb la seva actitud prou presumida, com als nins amb aire de polissons i eixerits, ens dirà tot seguit: No veis que ens manca el CARRETET!

Què era, doncs, el carretet, que tant preocupa l'al.lotea de la vila? El carretet era com un torroner, semblant a aquells que anaven recorrent les fires i festes dels pobles, els al.lots hi podien trobar pipes, cacauets, avellanes, xufles, castanyes, caramel·los i altres llepolies, també hi havia cromos, globus i altres juguetes, que, tot plegat, estimulava la il·lusió dels infants.

Els diumenges, després d'haver arrencat amb una besada al padrí o a la padri-

na, unes pessetes, ja eren partits corrensos a fer la comprada i era graciós veure aquells al.lots demanant preus i fent combinacions perquè, amb les poques monedes de què disposaven, poguessin adquirir el màxim de llepolies. També succeïa, alguna vegada, que una pilotada un poc intencionada pegava al carretet i en feia caure les coses més acostades a la vora. De cop i volta, tot eren al.lots desitjosos d'ajudar el propietari a aplegar aquelles coses, amb la picardiosa intenció que qualche caramel·lo anàs a parar a la seva butxaca. La malifeta provocava l'enuig o rabieta de mestre Miquel, que es manifestava dient: aquests reputes, d'al.lots! Així i tot, aquest home era de bona pasta i tenia la paciència necessària per tractar amb els al.lots.

El carretet era, per tant, tota una institució dins el poble, i tots, tant petits com grans, recordam de bon grat la seva presència. El carretet sols sortia els dies de festa, tant si feia sol, com si plovia —en aquest cas, s'aixoplugava sota el balcó—, quan feia fred i quan feia calor. Precisa-

ment, va començar un estiu de fa molts anys passejant-se pels carrers polsosos i aleshores sense asfaltar. El carretet queia adesiara dins qualche clot, circumstància que en feia grinyolar les quatre rodes de fusta. La seva primera missió fou el repartiment d'un deliciós gelat, fet amb bones mans i amb l'ajuda de madò Curra, la seva esposa, i emprant receptes d'allò més casolanes. Era un geladet que endolcia i refrescava les boques dels veïns, eixutes i seques a causa de la calor. Després, a l'hivern mestre Miquel es limitava a vendre cacauets, castanyes i altres llepolies.

L'estada que feia a la plaça, des del matí fins al vespre, era una presència característica, popular i ben acceptada, una verdadera estampa de vida popular. Des del recó de la plaça ha estat, anys i anys, vinculat al quefer dels santjoaners, i ha estat, per tant present en els esdeveniments de la nostra vila. D'aquí ve que mestre Miquel hagi recopilat gran quantitat d'anècdotes o passades que, a través dels anys, s'han esde-

vingut dins la vida diària del poble.

El carretet, que durant una bona pila d'anys —quasi mig segle d'existència— ha satisfet la il·lusió de tants i tants d'al.lots, ha desaparegut amb la mort de mestre Miquel Perdut, un home ben amantent que compaginava la tasca del carretet amb la matança del porc, anant de casa en casa i aportant-hi la seva mestria. Era un home que, amb el somriç a la boca i les seves contarelles, portava l'alegria als qui l'envoltaven. Com hem dit, tenia un caràcter especial per a tractar els al.lots. Tot això fa que la seva mort fos molt sentida i, a causa de la seva desaparició, ja no hi ha a la plaça aquella estampa tan popular i estimada que tots hem conegut pel CARRETET D'EN PERDUT, viva i present diumenge darrera diumenge. La plaça, amb aquesta absència, ha restat nua; nuesa que, no és d'estranyar, han de sentir amb anyorança tots els infants i els al.lots de la nostra vila.

Joan Jaume
Revista "Sant Joan"

MAFALDA

QUINTO

UNA XERRADETA... (acabament)

° *Es rendable aquesta feina?*

Rendable no ho ha estat mai, però ara no ho és gens. Jo em vaig defensar perquè guanyava molt de premis, que llavors eren relativament importants. A hores d'ara, a part que es gastos són molt més grossos, es premis no han augmentat ni de bon tros en proporció al nivell de vida. Tots sabem es problemes econòmics que tenen tant s'Hipòdrom de Son Pardo com es de Manacor.

Una dificultat grossa és es transport. Jo podia traginar un màxim de quatre cavalls i si un dia en corrien cinc o sis de meus havia de fer un parell de viatges; això suposava estar ocupat tot lo dia fins a la mala hora. Era massa esclau.

° *Es difícil fer un bon cavall de carre-res?*

No és fàcil. Jo sempre he estat caçador i crec que se pot fer una comparança entre un ca de caça i un cavall de carre-res. Tant a un com a s'altre se'ls ha d'esnsenyar; és necessari donar-los confiança, animar-los; també s'ha d'evitar pegar-los, perquè un cavall que arriba a sa meta a base de garrotades se desanima i no serveix per res.

S'ha de tenir en compte que cada animal té es seu caràcter, tots són diferents. N'hi ha que donen gust, que sempre estan pendents des conductor i l'obeeixen si s'han de returar o han d'esprintar. En canvi altres són durs de conducció.

° *Com va néixer aquesta classe de carre-res?*

Pareix esser que es trot enganxat va néixer a Mallorca com una competència entre diferents possessions que se provaven amb cavalls enganxats a carruatges. Després es va anar perfeccionant per influència francesa amb sos cabriolés. Abans de sa guerra a Mallorca ja hi havia afició, però llavors se va estroncar i es va haver de tornar a començar.

° *Es perillós tractar amb aquests animals?*

S'ha d'anar alerta, però són molt nobles. Sempre els he ferrats personalment i és una feina delicada i molt important. Es quan més perill hi ha d'una coça.

Una vegada em vaig trobar estret: quan me'n vaig donar compte, un cavall me tenia ses potes damunt es pit; me varen

haver de dur a Ciutat en s'ambulància i no podia recobrar. Sempre he procurat seguir es consell que em va donar es metge, que era millor pujar damunt es cavall i no que es cavall te qualcàs a tu.

° *Es veu que és una feina apassionant aquesta de criar i conduir cavalls de carrera...*

Sí, però com a conductor ja ho he deixat, s'edat no perdona. Ara, tenc unes instal·lacions i pens seguir fent cria. Però hem de reconèixer que es negoci - si és que mai ha estat negoci - està molt al baix, no és rendable i es problemes són molts i mals de resoldre. Una llàstima.

Vàrem parlar de moltes més coses amb l'amo Joan de Son Bou: De les beneïdes de Sant Antoni i l'espectacle que era veure tota la guarda anant a beneir, o de quan la menaven a abeurar a sa font. També parlàrem de sa seva afició a córrer a peu, tots els qui el coneixeu sabeu que era un dels millors -si no el millor- corredors de Mallorca. Però tot això ho haurem de deixar perquè ja ens hem estès massa.

Xesc Oliver - Pere Mulet.

una xerradeta amb...

en JOAN de SON BOU

Joan Oliver Martorell, en Joan de Son Bou, és un home de 56 anys, ple de vitalitat, que s'entusiasma en parlar del tema que l'apassiona: els cavalls de carrera. A la finca de Son Bou hi té unes instal·lacions que són de les més importants i més adequades que hi ha a Mallorca. Ens explicà que durant els viatges per diversos països, entre ells França i Suècia, va visitar establiments dedicats a la cria de cavalls i en va treure ensenyances que, fins on li ha estat possible, ha pogut aprofitar. Actualment té animals reproductors que són de la seva propietat i altres que estan a càrrec seu.

** Com va néixer aquesta afició? Hi havia precedents a ca vostra?*

Es meu padrí havia tengut egos per criar, però no es pot parlar d'una tradició. Ja de petit m'agradaven es cavalls. Record que vaig començar amb una ego grisa que vaig comprar quan tenia devers 19 anys, però no era fina i vaig veure que amb ella no arribaria enlloc. Aleshores l'amo de Son Mesquida me va oferir na Valona i amb ella se pot dir que vaig començar d'una manera sèria; d'això fa més de trenta anys. Na Valona anava molt bé i va arribar a ser una bona bístia reproductora.

** Estam rodejats de trofeus i de fotografies que recorden ses carreres guanyades. Quins són els premis més importants?*

Es més important sens dubte és es Gran Premi Nacional que vaig guanyar l'any 71 amb na Pinera; però també he fet segon en aquest Gran Premi dues vegades amb Oberive 0 i amb Volvo i vaig fer-hi tercer amb Curro 0. També vaig guanyar el Premi Càmara Agrària amb Andino 0; vaig fer primer al Premi Manacor amb Volvo i tercer amb Ganga.

He guanyat moltíssimes carreres. L'any 70 vaig tenir el rècord de victòries com a conductor, sempre amb cavalls meus. També l'any 70 na Nirvana va obtenir sa

màxima puntuació, és a dir, va ser s'ego més segura i regular.

** Varen esser uns anys bons...*

Sí. Això va esser, més o manco, del 69 al 72, coincidint amb s'inauguració de s'Hipòdrom de Son Pardo. Abans hi havia hagut es de Bons Aires i es de Jesús. Per cert que jo m'havia proposat guanyar sa darrera carrera que es va fer a Jesús i sa primera de Son Pardo. Lo darrer ho vaig aconseguir, però a Jesús me vaig haver de conformar fent segon darrera l'amo de Son Mesquida.

** Després d'aquests anys tan bons, hi va haver una baixada?*

Varen dur cavalls francesos molt bons i la cosa se va repartir més; ja no vàrem ser tres a quatre que mos repartírem sa majoria de premis. De totes maneres, he tengut uns 25 anys bons; ara ja en fa dos que no he corregut amb cavalls meus. Però estic orgullós de poder dir que es públic estava amb jo; sempre he corregut per guanyar i no he estalviat mai sa bístia, com feien altres conductors, pensant en una carrera que els interessava més. I això sa gent sempre m'ho ha agraït. perquè no hem d'oblidar que hi havia enmig es dobbers de ses mesions.

Segueix a la plana anterior.